

ДОВКІЛЛЯ І КЛІМАТ:

інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС

Вересень-жовтень 2019

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати EUupdates" на адресу office@rac.org.ua

У ВИПУСКУ

Шановні друзі! Пропонуємо вашій увазі випуск «Довкілля і клімат: інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС» за вересень-жовтень 2019 року.

В ЄС продовжується робота над [Восьмою програмою дій з довкілля](#): Рада ЄС схвалила висновки щодо змісту програми, а також розвитку екологічної та кліматичної політики ЄС на період 2021-2030 років. Восени увага європейських інституцій була зосереджена на подальшому посиленні економіки замкненого циклу: Радою ЄС схвалені [ВИСНОВКИ ЩОДО РОЛІ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ](#) у переході до сталого розвитку та суспільства, проведені дослідження щодо зменшення [втрат ресурсів, які містять відходи](#), та тенденцій і викликів щодо торгівлі пластиковими відходами.

Європейська Комісія схвалила керівні настанови щодо врахування питань [екологічних послуг та природи](#) у процесі прийняття рішень, як політичних, так і бізнесових. Нею опубліковані критерії [зелених державних закупівель](#) у сфері громадського харчування, які дозволяють значно зменшити вплив на довкілля. Вийшли у світ інформаційно-аналітичні напрацювання Європейського агентства з навколишнього середовища щодо [якості повітря в ЄС](#) та проблем [очищення міських стічних вод](#) в умовах появи нових викликів 21-го століття.

ЄС завершує підготовку до участі у світовому кліматичному саміті, Радою ЄС схвалені висновки, які відображають позицію ЄС на [COP-25](#). Європейська Комісія відкоригувала імплементаційний [механізм безкоштовного розподілу квот](#) на викиди парникових газів та презентувала чотири [звіти про результати реалізації кліматичної політики та права ЄС](#). Європейське агентство з навколишнього середовища представило звіти з подальшої [адаптації аграрного сектору](#) до кліматичних змін, [якості транспортного пального](#) та викидів парникових газів.

ДОВКІЛЛЯ

ВОСЬМА ПРОГРАМА ДІЙ З ДОВКІЛЛЯ – КЕРІВНІ НАСТАНОВИ РАДИ ЄС

#РадаЄС, #Висновки, #Довкілля, #ВосьмаПрограмаДійЗДовкілля

4 жовтня 2019 року Рада ЄС схвалила [Висновки](#), в яких висловила бачення щодо змін екологічної та кліматичної політик ЄС на період 2021-2030 років і закликала Європейську Комісію не пізніше початку 2020 року подати масштабну та цілеспрямовану пропозицію щодо Восьмої програми дій з довкілля. Висновки ґрунтуються на Стратегічному порядку денному ЄС, прийнятому Європейською Радою 20 червня 2019 року, в якому наголошується на нагальній необхідності створення кліматично-нейтральної, зеленої, справедливої та соціальної Європи.

Рада ЄС підкреслила, що зміна клімату, забруднення, втрата біорізноманіття та зростаюча потреба у природних ресурсах ставлять під загрозу добробут і перспективи сьогодення та майбутніх поколінь. Вона наголосила на необхідності визначення додаткових заходів щодо захисту та відновлення біорізноманіття, а також амбітних цілей щодо біорізноманіття у Восьмій програмі дій з довкілля. Рада ЄС також закликала Європейську Комісію без будь-яких затримок представити Стратегію ЄС щодо нетоксичного середовища, яка дозволить повністю вирішити проблеми з ендокринними порушеннями, комбінованим впливом хімічних речовин і наноматеріалів. Європейській Комісії також пропонується розробити новий план дій з циркулярної економіки.

Джерело новини: [Рада ЄС](#)

ВИСНОВКИ РАДИ ЄС ЩОДО ПОСИЛЕННЯ РОЛІ ЕКОНОМІКИ ЗАМКНЕНОГО ЦИКЛУ

#РадаЄС, #Висновки, #ЦиркулярнаЕкономіка

4 жовтня 2019 року Рада ЄС ухвалила [Висновки](#) щодо посилення ролі циркулярної економіки, наголосивши на подальших амбітних зусиллях, необхідних для стимулювання системного переходу до сталого суспільства. Рада ЄС закликала Європейську Комісію розробити довгострокову стратегічну програму, у т. ч. стосовно загального бачення економіки замкненого циклу, і прийняти новий план дій, визначивши цільові заходи. Вона наголосила на необхідності дій щодо просування замкненого циклу протягом усього споживчого ланцюжка, особливо в ключових секторах економіки – текстильній, транспортній, харчовій, будівельній промисловості.

У висновках Рада ЄС заохочує використання економічних інструментів (зокрема екологічного оподаткування, «зелених» податкових реформ, розширеної відповідальності виробників) для просування циркулярної економіки, більш сталих моделей споживання та виробництва, покращенню управління відходами.

Джерело новини: [Рада ЄС](#)

СКОРОЧЕННЯ ВТРАТ РЕСУРСІВ З ВІДХОДІВ – КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ПОСИЛЕННЯ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

#Звіт, #ЦиркулярнаЕкономіка, #Ресурси, #Відходи, #Поводження

Європейське агентство з навколишнього середовища оприлюднило інформаційну записку щодо матеріальних втрат в Європі по деяких ключових потоках відходів, зокрема відходах електричного та електронного обладнання, акумуляторах, строк експлуатації яких закінчився, пластикових та текстильних відходах. Записка ґрунтується на висновках та рекомендаціях [Звіту](#) «Чи втрачаємо ми ресурси під час поводження з європейськими відходами?», підготовленого Агентством спільно з Європейським тематичним центром з питань розумного споживання та сталого виробництва.

Агентство серед ключових висновків наголошує на проблематиці:

- втрати значної частини цінних ресурсів через неефективний збір відходів, поведінку споживачів та їх недостатню обізнаність, технологічні бар'єри, складність проектування та якість відходів (неоднорідність матеріалів та наявність небезпечних речовин, що перешкоджають утилізації відходів);
- збільшення видобутку ресурсів, що становить значні ризики для довкілля та здоров'я людини;
- втрати ресурсів, що також пов'язано із втратою ключової сировини, яка є необхідною для функціонування основних галузей промисловості;
- якості механізмів, які оцінюють циркулярність матеріалів, та їх недоліків, що ускладнює моніторинг прогресу в циркулярній економіці.

Джерело новини: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ТОРГІВЛЯ ВІДХОДАМИ ПЛАСТИКУ В ЕКОНОМІЦІ ЗАМКНЕНОГО ЦИКЛУ

#Звіт, #Торгівля, #Пластик, #Відходи, #ЦиркулярнаЕкономіка

Європейське агентство з навколишнього середовища оприлюднило інформаційну записку щодо торгівлі ЄС пластиковими відходами, в якій подано огляд експорту пластикових відходів з 28 держав-членів ЄС до інших країн, проаналізовано ймовірні наслідки та можливості такого експорту. Записка ґрунтується на висновках та рекомендаціях [Звіту](#) «Торгівля пластиковими відходами та довкілля», підготовленого Європейським тематичним центром з питань розумного споживання та сталого виробництва.

У записці зроблено наголос на питаннях:

- зміни форм торгівлі ЄС відходами пластику, що є причиною глобального збільшення виробництва пластику та недостатньою спроможністю європейських країн поводитися з такими відходами у сталий спосіб, переорієнтацією експорту ЄС пластикових відходів до інших країн Азії;
- недостатності знань та інформації щодо того, як в інших країнах розпоряджаються з відходами пластику, які імпортуються з ЄС. Відсутність цих знань поставило питання щодо необхідності поводження з відходами пластику всередині ЄС, поступово збільшуючи частку відходів, що повторно використовуються та переробляються у міру створення потужностей;
- ймовірного зменшення експорту ЄС у зв'язку із введенням обмежень на імпорт пластику-

вих відходів у Китай у поєднанні з деякими видами пластику, що включені до Базельської конвенції. Така ситуація створює ризик посилення спалювання та захоронення пластикових відходів у Європі. Тому перед ЄС стоїть питання пошуку циркулярних та кліматично безпечних способів поводження з відходами пластику, зокрема шляхом збільшення їх повторного використання та переробки.

Джерело новини: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ПРИРОДА ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПОСЛУГИ: ІНСТРУМЕНТИ ІНТЕГРАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

#КерівніДокументи, #Природа, #ЕкологічніПослуги

Європейська Комісія опублікувала два керівні документи на виконання Плану дій щодо природи, людей та економіки:

– [Керівний документ ЄС](#) щодо стратегічних рамок з подальшої підтримки розвитку зеленої та синьої інфраструктури на рівні ЄС. У документі визначені критерії та наявні інструменти технічної і фінансової підтримки, які можуть допомогти інтегрувати особливості природного ландшафту в стратегічну «зелену та синю інфраструктуру»;

– [Керівний документ ЄС](#) щодо інтеграції екосистем та їх послуг у процес прийняття рішень. У документі підкреслюється широкий спектр переваг, що впливають з екосистемних послуг, та можливі шляхи кращого врахування цих переваг у політиці, плануванні політичних рішень та впровадженні бізнес-інвестицій.

Нові інструменти покликані допомогти розробникам політик та представникам бізнесу подолати соціально-економічні виклики, а також захистити та відновити природу Європи.

Джерело новини: [Європейська Комісія](#)

ЗЕЛЕНІ КРИТЕРІЇ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЄС ЩОДО ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

#ЗеленіКритерії, #ДержавніЗакупівлі, #РобочийДокумент

У вересні Європейська Комісія оприлюднила [Робочий документ](#) персоналу Комісії «Зелені критерії державних закупівель ЄС щодо продуктів харчування, громадського харчування та торгівельних автоматів». Опубліковані критерії ЄС щодо зелених державних закупівель дозволяють значно зменшити вплив на довкілля, зокрема шляхом: збільшення частки органічної продукції, пропозицій в меню страв з рослин, уникнення споживання риби та морських продуктів із виснажених ресурсів, зменшення харчових відходів та покращення загального поводження з відходами, уникнення використання предметів одноразового використання, зниження споживання енергії та води на кухнях тощо.

Органи влади та державні установи, організації можуть обирати між двома рівнями амбіцій:

– використовувати основні критерії, орієнтуючись на ключові сфери екологічних показників продукту, що забезпечить низькі адміністративні витрати та простоту застосування,

– використовувати комплексні критерії, які враховують більше аспектів або вищий рівень екологічних показників, що дозволить продовжувати підтримку екологічних та інноваційних цілей.

Джерело новини: [Європейська Комісія](#)

НОВИЙ ЗВІТ ПРО ЯКІСТЬ ПОВІТРЯ В ЄВРОПІ

#Звіт, #ЯкістьПовітря, #ЗабрудненняПовітря

Європейське агентство з навколишнього середовища оприлюднило новий [Звіт](#) «Якість повітря в Європі», згідно з яким майже всі європейці, які живуть у містах, усе ще піддаються впливу забрудненого повітря. Звіт базується на останніх офіційних даних про якість повітря з понад 4 000 моніторингових станцій по всій Європі у 2017 році.

Дрібнодисперсний пил (PM_{2.5}), діоксид азоту (NO₂) та приземний озон (O₃) – три основних забруднювачі, які завдають найбільшої шкоди життю та здоров'ю європейців. Так, у 2016 р. дрібнодисперсний пил спричинив близько 412 000 передчасних випадків смерті в 41 європейській країні. Порівняно з 2015 роком кількість таких випадків зменшилася на 17 000, а з 1990 роком – майже на півмільйона. Проте у семи державах-членах (Болгарії, Італії, Польщі, Румунії, Словаччині, Хорватії та Чехії) рівень забруднення дрібнодисперсним пилом є високим порівняно з пороговими величинами, встановленими в ЄС.

Джерело новини: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ОЧИЩЕННЯ СТИЧНИХ ВОД В УМОВАХ ВИКЛИКІВ 21-ГО СТОЛІТТЯ

#СтічніВоди, #Управління, #Очищення

Європейське агентство з навколишнього середовища оприлюднило [інформаційну записку](#) щодо очищення міських стічних вод в умовах появи нових викликів 21-го століття. Не зважаючи на уже вжиті заходи, очищення міських стічних вод має вирішувати такі проблеми, як адаптація до зміни клімату, забезпечення об'єктів у міських та сільських районах, боротьба з виявленими новими забруднювачами, що у свою чергу потребує значних інвестицій. Такі виклики додаються до проблем, які регулярно вирішують місцеві органи влади та комунальні підприємства, включаючи фінансування будівництва, обслуговування, експлуатація та модернізація, а також пошук та утримання належно кваліфікованого персоналу для забезпечення очищення стічних вод.

Як зазначено у записці, енерговитрати та дефіцит ресурсів повинні стати причинами підвищення ефективності використання води. Останні також надають можливість очисним підприємствам зробити більший внесок у переробку та повторне використання води та відновлення матеріалів, які можна збирати під час циклу очищення.

Джерело новини: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ЗМІНА КЛІМАТУ

КОНФЕРЕНЦІЯ ООН З ПИТАНЬ ЗМІНИ КЛІМАТУ (COP-25): ПОЗИЦІЯ ЄС

#ЗмінаКлімату, #COP25, #КліматичнаНейтральність

4 жовтня 2019 року Рада ЄС схвалила [Висновки](#) щодо підготовки Європейського Союзу до світового саміту Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату (COP-25), який відбудеться 2-13 грудня 2019 року у [Мадриді](#) (Іспанія). Рада наголосила, що необхідно докласти зусилля, щоб діяльність COP-25 була успішною та завершилася прийняттям конкретних результатів. Серед основних пріоритетів ЄС у майбутніх переговорах є питання впровадження керівних принципів механізму добровільного співробітництва у рамках Паризької угоди та завершення другого огляду Варшавського міжнародного механізму щодо втрат і збитків.

Рада ЄС, усвідомлюючи потужні заклики громадянського суспільства, особливо молоді, до посилення дій зі зміни клімату, підтвердила важливість активізації глобальних кліматичних заходів. Також вона розглянула проблеми досягнення кліматичної нейтральності та наголосила на важливості широкої, всеосяжної і широкої суспільної дискусії в ЄС та його державах-членах з цього питання.

У своїх висновках Рада ЄС висловила сподівання, що до кінця 2019 р. Європейська Рада доопрацює свої керівні настанови щодо бачення ЄС кліматичної нейтральності та подання і прийняття на початку 2020 р. довгострокової стратегії ЄС щодо Рамкової конвенції ООН зі зміни клімату. Вона також закликала інші сторони Паризької угоди подати свої довгострокові стратегії відповідно до довгострокових цілей Паризької угоди до 2020 року.

Джерело новини: [Рада ЄС](#)

КОРИГУВАННЯ БЕЗОПЛАТНОГО РОЗПОДІЛУ КВОТ НА ВИКИДИ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

#ЗмінаКлімату, #ВикидиПарниковихГазів, #БезкоштовнийРозподіл

Європейська Комісія прийняла [Регламент з імплементації](#), який встановлює правила застосування Директиви 2003/87/ЄС щодо подальших заходів із внесення змін до безкоштовного розподілу квот на викиди через зміни рівня діяльності. Прийнятий регламент визначає правила коригування, що відбулися у зв'язку зі змінами рівня діяльності на 15% порівняно з початковими рівнями, та правила щодо інших змін у роботі установок. Він також містить положення, спрямовані на підтримку підвищення енергоефективності установок, для яких не існує вихідних цільових орієнтирів.

Регламент буде застосовуватися з 2021 року. Європейська Комісія зосередить увагу на розвитку необхідної IT-інфраструктури, яка дозволить державам-членам звітувати про зміни рівня розподілу квот на викиди через зміни рівня діяльності установок.

Джерело новини: [Європейська Комісія](#)

ЗВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВА ЄС

#КліматичнаПолітика, #Звіт, #КліматичніЗаходи

31 жовтня 2019 року Європейська Комісія схвалила чотири звіти, в яких презентувала результати реалізації ЄС та його державами-членами кліматичної політики ЄС:

– [Звіт](#) про кліматичні заходи ЄС. У документі розкрито прогрес зі скорочення викидів парникових газів ЄС та його державами-членами і зазначені останні події в кліматичній політиці ЄС. Він ґрунтується на даних, наданих державами-членами відповідно до Регламенту, механізму кліматичного моніторингу. Згідно зі звітом викиди парникових газів у 2018 році зменшилися на 4,1% порівняно з 2017 роком, найбільше у секторах, на які поширюється система торгівлі викидами ЄС;

– [Звіт](#) про ринок вуглецю. У документі відображений розвиток європейського ринку вуглецю, у тому числі щодо проведення аукціонів, розподілу дозволів на викиди, збалансування попиту та пропозиції тощо. Згідно зі звітом у 2018 році на європейському ринку вуглецю відбувся значний ріст доходів держав-членів від аукціонів, проведених у рамках Європейської системи торгівлі викидами. Сума становить майже 14 млрд євро, що у двічі більше порівняно з доходами, одержаними у 2017 році. Держави-члени витратили або планували витратити приблизно 70% цих доходів на просування цілей зміни клімату та енергетики, що є більшим порівняно з розміром, встановленим законодавством (50%);

– [Звіт](#) про якість пального. Звіт подається згідно з Директивою 2009/30/ЄС, яка вимагає зменшення викидів парникових газів від транспорту до 2020 року як мінімум на 6%. Згідно з документом майже всім державам-членам ЄС необхідно вжити додаткових заходів, щоб інтенсивність викидів парникових газів була зменшена, як цього вимагає директива;

– [Звіт](#) про впровадження Директиви 2009/31/ЄС про геологічне зберігання вуглекислого газу. У документі подано огляд подій щодо місць зберігання, розвідки, надані дозволи, ліцензії на експлуатацію великих електростанцій, мережі транспортування та зберігання CO₂, національні програми та дослідницькі проекти, впроваджені на виконання директиви. Звіт щодо впровадження цієї директиви є третім і показує, що застосування її положень залишається дуже обмеженим.

Джерело новини: [Європейська Комісія](#)

ЗМІНА КЛІМАТУ – ЗАГРОЗА МАЙБУТНЬОМУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В ЄВРОПІ

#ЗмінаКлімату, #СільськеГосподарство, #Звіт

Європейське агентство з навколишнього середовища оприлюднило [Звіт](#) «Адаптація до зміни клімату в аграрному секторі Європи», згідно з яким адаптація до зміни клімату має стати головним пріоритетом для сільського господарства ЄС з метою покращення його стійкості до екстремальних подій, таких як посуха, аномальна спека та повені.

У звіті подається огляд політик та програм ЄС, які стосуються адаптації до зміни клімату. Більшість держав-членів ЄС мають національні стратегії адаптації. Хоча всі ці стратегії включають сільське господарство як пріоритетний сектор, лише обмежена кількість країн передбачила заходи адаптації, характерні для сільського господарства. Однак адаптація на рівні конкретних господарств часто не відбувається через брак фінансування, політичної підтримки адаптації, інституційного потенціалу та доступу до ноу-хау з питань адаптації.

У звіті наведено приклади можливих та успішних практик і заходів з адаптації. Ці практики також повинні призвести до зниження викидів парникових газів та забруднювачів повітря, кращого управління ґрунтовими, земельними та водними ресурсами, що, в свою чергу, допоможе зберегти місцеві екосистеми та біорізноманіття.

Джерело новини: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ЗВІТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО АГЕНТСТВА З НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА #ЗмінаКлімату, #Енергетика, #ВикидиПарниковихГазів, #ТранспортнеПальне, #Звіт

Європейське агентство з навколишнього середовища оприлюднило звіти з досягнення кліматичних цілей в ЄС:

– [Звіт](#) про тенденції та прогнози щодо прогресу на шляху досягнення кліматичних та енергетичних цілей ЄС. У документі представлений аналіз прогресу ЄС, який ґрунтується на офіційній статистиці з енергетики та викидів парникових газів до 2017 року, попередніх даних за 2018 рік.

Згідно з попередніми даними держав-членів загальні викиди ЄС зменшились на 2,0% у 2018 році, що призвело до загального скорочення на 23,2% нижче рівня 1990 року. Однак прогнози держав-членів ще не відповідають цілям 2030 р., згідно з аналізом Агентства поточна політика держав-членів може забезпечити лише 30% зменшення до 2030 року. Лише Греція, Португалія та Швеція очікують досягнення своїх цілей на 2030 рік, сім інших держав-членів (Бельгія, Іспанія, Італія, Словаччина, Угорщина, Франція та Хорватія) очікують досягти своїх цілей за допомогою додаткових політик;

– [Звіт](#) про якість транспортного пального та інтенсивність викидів парникових газів у 2017 році, в якому подано результат моніторингу у рамках Директиви 2009/30/ЄС. Згідно з аналізом Агентства постачальники пального недостатньо знижують інтенсивність викидів парникових газів від пального, що постачається в ЄС.

Загальна кількість викидів від стаціонарних установок скоротилася на 4,1% за період з 2017 по 2018 рік. Викиди від установок для спалювання пального зменшилися на 5,9%, головним чином за рахунок поетапного припинення використання вугілля на електростанціях, тоді як викиди з інших промислових установок зменшилися на 0,7%. Викиди від операторів авіаперевезень продовжували зростати – на 4,0% у 2018 році порівняно з 2017 роком – головним чином через ріст попиту на авіаперельоти.

Джерело новини: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)